

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY A KULTURY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PROSTOR, SVĚTLO A STÍN

cyklus fotografií

Lenka Frúhbauerová

Vizuální kultura se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce PhDr. Jan Mašek, Ph.D.

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem samostatně vypracovala bakalářskou práci s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 20. dubna 2018

.....

Vlastnoruční podpis

Děkuji PhDr. Janu Maškovi, Ph.D. za trpělivost, čas, cenné informace,
rady a podnětné připomínky při vedení mé bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 FOTOGRAFIE	7
1.1 HISTORICKÉ POČÁTKY A VÝVOJ FOTOGRAFIE	7
1.2 CO JE FOTOGRAFIE.....	8
1.3 FOTOGRAFICKÝ PŘÍSTROJ	9
1.4 ČERNOBÍLÁ FOTOGRAFIE	10
2 SVĚTLO VE FOTOGRAFIÍ	11
2.1 SVĚTELNÉ ZDROJE.....	11
2.2 KONTRAST	12
3 AVANTGARDA VE FOTOGRAFIÍ	13
4 INSPIRACE FOTOGRAFY	14
4.1 EUGEN WIŠKOVSKÝ	16
4.2 JAROSLAV RÖSSLER	15
4.3 JAROMÍR FUNKE	16
4.4 FRANTIŠEK DRTIKOL	18
4.5 KOLOMAN WAGNER	19
5 PRAKTICKÁ ČÁST	20
5.1 PODNĚT K TVORBĚ	20
5.2 HLAVNÍ CÍL	20
5.3 PRŮBĚH PRÁCE	20
6 CYKLUS FOTOGRAFIÍ	21
6.1 POPIS FOTOGRAFIÍ	22
6.1.1 <i>TRIPTYCH CITŮ</i>	22
6.1.2 <i>TRIPTYCH SIL</i>	23
6.1.3 <i>TRIPTYCH TENDENCÍ</i>	24
6.1.4 <i>TRIPTYCH NEHMOTNOSTI</i>	25
6.1.5 <i>TRIPTYCH INTERAKCÍ</i>	26
7 REFLEXE	27
8 ZÁVĚR	29
9 RESUMÉ	30
10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	31
11 SEZNAM OBRÁZKŮ	32

Anotace

Práce je věnována fotografii inspirovanou českou avantgardou z 1. poloviny minulého století. Je zaměřena především na stylizaci fotografického zátiší pomocí světla a stínů. Cyklus obsahuje 15 digitálních fotografií, které jsou rozděleny do pěti triptychů. Metaforicky dohromady vytvářejí cyklus lidskosti ve kterém jsou fotografie metaforicky pojmenovány podle vlastností, tendencí a citů reprezentujících a zastupujících člověka. Teoretická část je zaměřena na fotografii samotnou, její historii od počátků a další vývoj. Popisují období avantgardy a známé fotografy, kteří pro mne byli velkou inspirací. Ve druhé polovině se již věnuji praktické části. Zde popisují hlavní cíle, podnět k tvorbě, cyklus triptychů, samotné fotografie a na závěr i tvůrčí reflexi, ve které jsem popsala celý průběh práce.

Klíčová slova: fotografie, světlo, stín, kontrast, prostor, avantgarda

Anotation

The thesis is devoted to a photography inspired by the Czech avant-garde from the 1st half of the previous century. It is mostly focused on the stylization of the photographic still life made by lights and shadows. The cycle contains of 15 digital photographs which are divided into 5 triptychs. Metaphorically and together they make a cycle of humanity in which the photographs are metaphorically named according to characters, tendencies and feelings representing and filling in a human being. The theoretical part is focused on the photography itself, its history from the beginning and next evolution. I describe the avant-garde era and well-known photographers who have been a great inspiration for me. In the second part I am focused on the practical part in which I describe the main goals, the cue for my creation, the cycle of triptychs, the photographs themselves and in the end even the creative reflection, in which I have described the whole process of my thesis.

Key words: photograph, light, shadow, contrast, space, avant-garde

ÚVOD

Téma fotografie mne vždy zajímalo, ať už z hlediska tvůrce nebo diváka. Nejzajímavější bylo zachycení okamžiku, který si chceme zapamatovat nebo uchovat. To byla hlavní motivace, kterou jsem ve fotografii viděla. Jde zde také o emoce vkládané do každého záběru. Fotografie podle mne zahrnuje velkou část osobnosti autora. Proto je velmi zajímavá i pro pozorovatele. Začala jsem si také uvědomovat, že fotografie je přítomna všude a obklopuje nás každý den. Je velmi důležitá pro rychlou komunikaci, sdělování, vědecké i humanitní obory a zábavu. Fotografie je proto sama o sobě důležitá pro každého z nás.

Během výběru tématu pro bakalářskou práci jsem hledala téma, které je mi blízké, zajímavé a něčím mne obohatí. Proto jsem ráda, že byl tak široký výběr možností zpracovávat praktickou bakalářskou práci. Vybrala jsem si téma fotografie, ve které chci zpracovávat cyklus fotografií s názvem Prostor, světlo a stín. Název jsem zvolila s ohledem na vše, co bude téma obsahovat. Zaměřím se na světlo a stín, které v prostoru tvoří úžasné scény. Práce bude inspirována českou avantgardou a jejími představiteli. Hlavní osobností je pro mne Eugen Wiškovský, jehož díla jsou spojením světla a stínu. Zaměřím se také na barevnost, kterou bych chtěla spíše harmonickou, a proto volím černobílou fotografii. Tato kombinace, myslím, velmi dobře podtrhne právě světla a stíny.

Struktura bakalářské práce bude tvořena teoretickou a praktickou částí. V teoretické části se zaměřím na fotografii, její historii od počátků a vývoj. Dále se budu snažit vysvětlit pojem fotografie, jako prostředek vnímání, dorozumívání a komunikace. Ve stručnosti zmíním také funkci fotografického přístroje, jeho variabilitu a doprovodné vybavení. Další kapitolu budu věnovat černobílé fotografii, která je pro mou práci i pro mne velice důležitá. Nemohu opomenout také základní složku, kterou je světlo. V neposlední řadě se rozepíši o období avantgardy a známých fotografech, kteří budou pro mou práci inspirací. Praktická část bude zaměřena na popis průběhu práce, podnětech pro tvorbu a hlavních cílech. Nebudou chybět samotné fotografie a jejich popis, které rozdělím do triptychů. V reflexi popíši průběh práce od začátků až po úpravu fotografií. Závěrem shrnu celou práci a tvorbu.

1 FOTOGRAFIE

1.1 HISTORICKÉ POČÁTKY A VÝVOJ FOTOGRAFIE

Nejstarším fotografickým procesem, který byl schopný trvale zachytit obraz za pomoci světla, se nazývá heliografie (helios = slunce, graphein = kreslení). Pro svou dlouhou expoziční dobu nebylo možné využití v praxi. Proto se hledala jiná alternativa a byla vynalezena fotografie.

Fotografie vznikla na základě vysokých požadavků na kvalitu kresby. Ta byla rozvíjena kvůli jednomu neodstranitelnému nedostatku řeči (nedovede nahradit smyslový vjem). Kresbou se tedy uplatňovalo zobrazování. Zanedlouho ale začaly stoupat nároky na přesnost kresby, a proto díky využití různých kreslířských pomůcek, jako je camera obscura nebo camera lucida dosáhla, kresba téměř fotografické přesnosti, pokud šlo o zobrazování nehybných předmětů.

Za jedním z otců fotografie je považován Joseph Nicéphore Niépce (1765-1833), francouzský důstojník, který roku 1822 objevuje citlivost ke světlu u asfaltových vrstev nanesených na kovovou desku. Nejprve používal desku potaženou asfaltem ke kopírování rytin a kreseb. Z desky bylo po leptání a úpravě možné tisknout. Teprve později, v roce 1822, vložil takovou desku do camery obscury (tehdy již do fotografického přístroje). Niépce ve skutečnosti nehledal, jak nahradit kreslení, ale jak zjednodušit roznožování kreseb. Jednou z prvních skutečných a plnohodnotných fotografií byl snímek prostřeného stolu z roku 1829. Několik let poté navázal Niépce spolupráci s Jeanem Jacquesem Louisem Daquerrem, který přišel s novým principem. (ZAORAL,1993)

Vývoj fotografie byl velice rychlý. Postupně pronikala do všech oblastí dnešního života. Bez fotografie by neměly možnost se rozvinout ani některé vědní obory (řada objevů je přímým následkem fotografie). Žádný jiný sdělovací systém (hudba, malba, tanec apod.) neměl vedle řeči v historii lidstva tak převratnou úlohu jako fotografie. (ŠMOK,1983)

1.2 CO JE FOTOGRAFIE

Všichni víme, že fotografie zasahuje nejen společenskou, vědeckotechnickou ale i kulturní složku. Každý z nás denně vnímá obrovské množství fotografií, ať už jde o reklamy, plakáty, billboardy atd. Mnoho lidí také každý den fotografie vytváří. Je tedy civilizačním jevem hromadným ve svém dosahu i rozsahu. Je prostředkem vnímání, dorozumívání a komunikace.

Fotografie vzniká jako produkt lidské činnosti. V minulosti člověk využíval jen celé své tělo na tvorbu a výtvor. Později využíval nástroje, které mu pomáhaly přetvářet materiály. Prostý pohyb, například ruky, zde byl úkon, a objekt, který vznikl, výtvor. Toto jednání nazýváme úkonové a výtvorové. Člověk však nezůstal dlouho jen u nástrojů, ale došel až ke strojům, které ovládal vlastní silou. Proto se nyní vedle úkonů a výtvoru provedených člověkem přidaly i úkony a výtvořiny pouze způsobené člověkem. Nemůžeme je tedy brát jako provedené, protože je provedl stroj. Úkony a výtvořiny bezprostředně lidské označujeme jako primární. Naopak úkony a výtvořiny provedené strojem jako sekundární. Fotografii tedy považujeme za sekundární výtvor. Fotografování neznamena rozvíjet manuální dovednosti, ale právě výhradně rozvíjet intelektuální potenciál. Pokud se učíme fotografovat, znamená to, že musíme obložit názorovou a emocionální soustavu. Když se chceme raději učit podle teorie, rozdělíme si teoretický základ na tři části. 1. nauka o sdělování, 2. nauka o citech (emocích) a 3. výklad souvislostí mezi těmito dvěma sférami a fotografií. (ŠMOK, 1983)

Jednání nemá jen určitou povahu (úkon, výtvor), ale musí mít cíl a důvod (věcný, obsahový). Jednání věcné znamená, že okolo nás se nachází věcný svět, který je plný věcí a dokonce i my jsme věci. Sami se sebou můžeme zacházet jako s věcmi (chůze), i druzí s námi mohou zacházet jako s věcí. Jednání se vyznačuje tím, že končí samo v sobě, nemusí být pozorováno někým jiným. Druhé jednání vyžaduje alespoň jednu další osobu stejně vybavenou, na kterou je toto jednání orientováno. Směřuje k tomu, aby ve vědomí druhého člověka vznikl zvláštní stav odpovídající našemu záměru. Věříme, že pokud něco říkáme, někdo nás nejen slyší, ale také rozumí našemu obsahu. Jednání je tedy zaměřeno na obsah a vyvolání onoho specifického stavu ve vědomí druhého člověka. Pokud to tedy vezmeme jednodušeji, je věcné jednání například vyrobení lžice. Naopak obsahové je vytvoření kresby lžice. Opravdovou lžicí můžeme jíst,

ale kresbou nikoli. Díky tomuto rozboru můžeme nyní říci, že fotografický snímek je tedy obsahový sekundární výtvar. Je člověkem vytvořen a používán k pozorování a vnímání. (ŠMOK, 1983)

Základní schéma pro obsahovou oblast:

člověk (autor) → snímek, kresba (jev) → člověk (adresát)

Autorem je nazýván člověk, který vytvořil snímek či kresbu. Člověk, kterému je snímek určen, se nazývá adresát. Mezi nimi stojí jev, u nás snímek, jež je autorem cíleně vytvořen, aby ve vědomí adresáta vyvolal speciální stav, obsah. Tento jev označujeme jako sdělení (angelma). Sdělením se zabývá věda, nazývána angelmatika. Když tedy fotografujeme, zároveň sdělujeme. Fotografie = sdělení. (ŠMOK, 1983)

1.3 FOTOGRAFICKÝ PŘÍSTROJ

Fotografickým přístrojem nutným pro fotografování rozumíme zařízení, které vytvoří optický obraz předmětů. Je to světlotěsně uzavřená schránka, jež je opatřena optickým zařízením (objektivem). Citlivý fotografický přístroj zachycuje světelné paprsky jinak, než jak je vnímá lidské oko.

Dříve byly fotografie zachyceny optickou soustavou na fotocitlivý materiál a zviditelněny laboratorním chemickým zpracováním. V dnešní době se již tyto zdlouhavé procesy pro vyvolání fotografií nepoužívají, čímž si myslím, že fotografie ztrácí na své unikátní hodnotě. Takový proces ve zjednodušené formě vypadal takto: Nejprve bylo nutné do fotografického přístroje vložit citlivý materiál. Poté se při zmačknutí spouště dostane přes optické zařízení světlo, které vytvoří na citlivé vrstvě obraz osvětlené hmotné skutečnosti. (ŠMOK, 1983)

V dnešní době se již používají velmi chytré fotoaparáty. Máme na výběr z mnoha značek i modelů. Nejvíce využívané jsou digitální zrcadlovky, které umožňují pozorovat scénu v hledáčku odrazem přes zabudované zrcadlo. Je možné využívat velké množství objektivů a příslušenství. (HEDGE COE, 2002)

1.4 ČERNOBÍLÁ FOTOGRAFIE

Černobílá fotografie není tak populární a vyhledávaná jako barevná fotografie. Stále ale nepřestává mít svou skupinu příznivců, kteří tuto techniku využívají.

Černobílá fotografie je pro mne velice zajímavá. Ano, je tvořena pouze bílou, černou barvou a velkou škálou šedých odstínů. Ale tato technika fotografie je velmi tajemná, zajímavá, elegantní a dokáže navodit neuvěřitelnou atmosféru a emoce. Dává člověku možnost plně se vžít do fotografického snímku a vnímat jej. Neruší žádnými pestrými barvami a neodvádí zrak nebo neupoutává pouze na jedno místo, které je dominantní. Černobílou fotografii můžeme brát jako magii myšlení. Proměňuje lineární dialog v plochy. (FLUSSER, 1983) Divák také má volnost ve vizuální představě, jak by snímek vypadal barevně. Můžeme si sami tyto barevné kombinace určit a nejsme nijak omezeni. Nejsme také ovlivňováni barvami, které nám udávají pocity, například ohnivě červená barva - agresivita, studená modrá - smutek. U černobílé fotografie nám neodvádí barevný obsah pozornost od vnímání důležitých stránek obrazu. Je také ideální pro zachycení plasticity, tvaru, struktury a zvýrazňuje jemné odstupňované odstíny. Dokáže zachytit i detaily, které bychom v barevné fotografii mohli snadno přehlédnout.

Stále více fotografů se uchyluje k černobílým fotografiím, jelikož se v nich lépe nachází samotný význam fotografie, který můžeme nazvat jako svět pojmů. (FLUSSER, 1983) Odstíny se vztahují k obrazové váze - vnímané tmavosti nebo světlosti obrazu. Fotografie, která obsahuje převládající tmavé odstíny, se označuje jako „low-key“, zatímco obrazy, které jsou tvořeny převážně jasnými světlými odstíny, se označují jako „high-key“. (HEDGE COE, 2002)

- „high-key“ - Směrové světlo dopadající oknem osvětluje jednu stranu džbánu a mísy a rozptyluje jakýkoliv náznak temného stínu. Tento high-key efekt podporuje bílá zeď pozadí fungující jako odrážec, jen vysvětluje tmavé stíny.
- „low-key“ - Na low-key fotografii nemusí nutně chybět všechny jasné odstíny. Například na portrétu denní světlo ozařuje část obličeje, ale většina obrazu je ve stínu. ¹

¹ HEDGE COE, John. Velká kniha fotografie. Praha: Jan Vašut, 2002, ISBN 80-7236-110-4

2 SVĚTLO VE FOTOGRAFII

2.1 SVĚTELNÉ ZDROJE

„Světlo se nesmí umrtvovat. Ať je užiji měkce nebo tvrdě, vždy mu musím zachovat jeho tep, vždy musí mít modulaci.“²

Za základ fotografie považujeme světlo. Někteří si myslí, že světlo je pouze dané, je to podmínka, kterou není třeba měnit. Je to ale přesně naopak. Dovoluje autorské zásahy, modelaci, prožitek, navozuje emoce a mnoho dalšího. Můžeme říci, že světlo stvořilo fotografii. Je nejdůležitější prvkem pro jakoukoli tvorbu fotografií. Proto i pojem fotografie ve volném překladu znamená "malba světlem". V běžném slova smyslu je fotografie postup, kterým získáváme černobílý nebo barevný obraz. Důležité je, že vyfotografovat jde jen to, co je hmotné, čili co je viditelné. Nelze například zachytit vůni květin, teplo slunečních paprsků ani zvuk tekoucí vody. Vržený stín má ve fotografii samostatný život, zdůrazňuje, a je stejně tak důležitý, jako sama věc.

Zdroje světla dělíme na:

- prvotní - zdroje světlo vyrábějí
- druhotné - zdroje pouze odrážejí světlo, které na ně dopadne z prvotního zdroje

Mezi prvotní zdroje světla řadíme přírodní denní světlo, které nás obklopuje každý den (Slunce). Člověk tedy toto světlo nevyrábí, ale je dáno. Dalším zdrojem je umělé světlo, které naopak člověk záměrně vyrobí sám. Jsou to například záblesková osvětlovací zařízení. Tyto jednotky se používají v ateliérech, ale jsou také přenosné, přídavné a ruční. Mohou napomáhat také k doladění nebo napodobení denního světla. Jejich nevýhodou je omezený výkon blesku, a pokud je jediným zdrojem světla, musí být velmi blízko objektu, který fotografujeme. Vytváří dojem nepříjemného a nezajímavého osvětlení. Proto je velmi důležité umělé světlo kombinovat s druhotným zdrojem. Nejčastěji je to přenosný odražeč, což je deska z odrážejícího materiálu, která se používá ke změkčení stínů. Nalezneme zde i uzavřený rozptylovač vytvářející velkoplošný světelný zdroj a fotografický deštník odrážející a rozptylující světlo. (HEDGE COE, 2002)

² DRTIKOL, František a Ervina DRTIKOLOVÁ-BOKOVÁ. Oči široce otevřené. Praha: Nakladatelství Svět, 2002. ISBN 80-902986-1-3

2.2 KONTRAST

Kontrast nalezneme ve slovníku jako rozdíl, protiklad nebo naprostou odlišnost. Všechny tedy určitě napadne, že největším protikladem bude světlo a tma.

Kontrast je velice důležitým prvkem především u černobílé fotografie. Je jedním ze základních skladebních prvků pro uspořádání objektů v obraze. Určuje nám celkový dojem a pocit, který z fotografie vnímáme. Je to rozdíl odstínu mezi nejsvětlejším místem a nejtmaším stínem. Napomáhá nám detailně zachytit struktury, tvary, modelaci a dynamičnost. Určuje také atraktivnost fotografie. Bez kontrastu by byly fotografie mdlé a nevýrazné.

Základní rozdělení kontrastu pro černobílou fotografii je nízký nebo vysoký kontrast. Nízký kontrast poznáme podle velice malého rozdílu mezi odstíny, kde se pohybují ve středu stupnice. Naopak u vysokého kontrastu nalezneme sytě černé nebo čistě bílé tóny.

Existují další druhy kontrastů využívající se i v barevné fotografii. U barevné fotografie je kontrast založen na použití barev, které jsou protilehlé v kruhu barev. Pokud tyto kontrastní barvy dáme vedle sebe, zmnoží se více jejich sytost, a tím tvoří výrazný kontrast mezi nimi, jež vnímáme více.

- lineární kontrast
- tonální kontrast
- světelný kontrast
- barevný kontrast
- významový kontrast
- tvarový kontrast

3 AVANTGARDA VE FOTOGRAFII

V období od roku 1918 do roku 1945 vzniklo kulturní a umělecké hnutí nesoucí název Avantgarda. Můžeme se ale také setkat s pojmenováním modernismus nebo moderní fotografie. Obecně je to etapa ve vývoji moderního umění.

Avantgardní fotografie se vyznačovala pohledem z ptačí (nadhled) nebo žabí perspektivy (podhled). Diagonální kompozice působila dynamicky a byla využita pro zvýraznění prostorovosti snímku, ukončení nebo pokračování děje. Velmi zajímavé byly také odvážné výřezy fotografií. Objevovaly krásu neestetických a průmyslových motivů. Oslavovaly také moderní život, architekturu a výrobky. (BIRGUS, 1999)

V avantgardě se objevovalo více skupin. Mezi nejvýznamnější však patří umělecká skupina Devětsil. Byl to spolek, který zahrnoval veškeré umění, i proto se nazývali Umělecký svaz Devětsil. Jejimi členy byly i fotografové Jaroslav Rössler, Evžen Markalous a Jindřich Štyrský.

Avandgardně však tvořili samostatně například Jaromír Funke, František Drtikol i Josef Saudek. Nebyli členy žádné skupiny a pojali avantgardu pouze podle svého úsudku.

4 INSPIRACE FOTOGRAFY

Při hledání materiálů mne nejvíce zaujaly postavy Eugena Wiškovského, Jaroslava Rösslera, Jaromíra Funkeho a Františka Drtikola. Patří k světově proslulým fotografům. Jejich tvorba byla velice inspirující. Nadchla mne jejich práce s objekty, světlem a prostorem. Spjovaly je k sobě tak, aby tvořily až magickou atmosféru. Světlo jim napomáhalo ke zvýraznění prostoru a ke hře. Vytvářely snímky, ve kterých byla zachycena nevídaná hloubka, a to jen za pomoci věcí a světla.

Mne, jako diváka, tyto fotografie nutily hledat různá spojení, propojování a hloubku, která se dá zachytit perspektivou. Zde však bylo tohoto klamu dosaženo s jednoduchými předměty. Proto si myslím, že tito umělci jsou důležití a nezapomenutelní.

4.1 JAROSLAV RÖSSLER

* 1902, † 1990

Jaroslav Rössler je první český avantgardní fotograf a člen skupiny Devětsil. Je přezdíván jako Král české avantgardy. Začal fotografovat již jako mladý a studovat v ateliéru u Františka Drtikola. Nejprve se věnoval reklamní fotografii pro mnoho známých firem. Jeho hlavní specialitou ve fotografii byla kombinace písma a kresby. Zabýval se i foto-experimenty. Abstraktní záběry Prizmata tvořil za pomoci dvojlomného hranolu, pigmentu a solarizace. Vrátil se tak k pigmentům a tvořil nové barevné i tvarové představy. Je považován za českého vynálezce fotofotogramů a je nejstarším autorem fotogramů. Jeho geometrické kompozice inspirují tvorbu jiných fotografů. Vytvořil první moderní fotografii, ve které jsou hlavní pohledy, nadhledy, momentky a pohybová neostrost. Díla z dvacátých let jsou ovlivněna kubismem, futurismem a moderním francouzským purismem.

Častým prvkem Rösslerových snímků je využívání kontrastů světla a stínů. Úžasné dovednosti a práce s různými výrazovými prostředky mu dovolily se připojit k modernímu fotografickému umění. Největším odkazem pro další období byla abstrakce, kterou dovedl k dokonalosti. Fotografoval černobílé, ale i barevné fotografické vize.

Obrázek 1: Límce, Jaroslav Rössler

Obrázek 2: Akt, ze série Karton, 1923,
Jaroslav Rössler

4.2 EUGEN WIŠKOVSKÝ

* 1888, † 1964

Eugen Wiškovský je jedním z mistrů české avantgardní fotografie. Patří k nejoriginálnějším a nejprogresivnějším fotografům české avantgardy. Jeho díla vynikala jednoduchými geometrickými tvary, abstrahováním objektů a hledání metafor. Kompozičně byly fotografie jednoduché, vyvážené a velmi promyšlené. Nejčastěji fotografoval průmyslové předměty, například turbíny, izolátory, šrouby atd. Tyto objekty se snažil zachytit neotřele, působivě a nově. Diváci museli nad novým zobrazením užasnout a chtít zkoumat.

Využíval výřezů a detailů, které napomáhaly měnit perspektivu a měřítko. Oprostil je díky převodu z barevného snímku do černobílého. Prací se světlem a výřezem je osvobodil od zbytečností a nechal vyniknout důležité linie a tóny. Fotografická díla jsou plná fantazie a imaginace. Z fotografií můžeme vnímat osobité myšlení autora. Jsou snadno viditelná díky autorskému rukopisu, který překonal zažité fotografie ostatních fotografů. Odlišují se hlavně tím, že realita je v nich výtvarně ozvláštněna a liší se od skutečnosti.

Obrázek 3: Izolátor, Eugen Wiškovský

Obrázek 4: Měsíční krajina, Eugen Wiškovský

4.3 JAROMÍR FUNKE

* 1896, † 1945

Jaromír Funke patří mezi české osobnosti, které velmi ovlivnily světové umění. Jeho díla jsou uznávána pro svou abstraktní tendenci s originálním zacházením se světlem, stíny, světelnými obrazy a průsvitností. Funkova první avantgardní díla byla ovlivněna kubismem, konstruktivismem a abstrakcí. Vytvářel převážně jednoduchá zátíší, často se zdánlivě nefotogenickými objekty. V těchto zátíších používal skleněné tabule a lahve, ve kterých byly nejdůležitější vržené stíny podtrhující dojem. Ve Funkově tvorbě se velmi často objevuje nekonvenční kompozice, odvážné úhly pohledu a diagonální uspořádání. Tyto techniky využíval při fotografování jednoduchých motivů. Avantgarda se objevovala i v jeho detailech industriálních objektů, aktech, portrétech, krajinách, architektuře i záběrech se sociální tematikou. Svá díla tvořil v cyklech například Reflexe, zachycující fantaskní konfrontace reality a jejích odrazů.

Nejvíce mne zaujala Funkeho schopnost hry s prostorem a světlem. Lámání světla za pomoci skleněných tabulí dokázal vytvořit iluzi prostoru, která byla velice nevídaná. Vybrala jsem si přesně tato dvě díla, která mne oslovila právě touto iluzí. Ale i přes složité kompozice jsou fotografie stále jemné a čisté.

Obrázek 5: Kompozice a zátíší 1927–1928,
Jaromír Funke

Obrázek 6: Zátíší III. Vera Violetta 1923–1924,
Jaromír Funke

4.4 FRANTIŠEK DRTIKOL

* 1883, † 1961

František Drtikol byl český fotograf známý a uznávaný po celém světě. O jeho výstavy mají lidé obrovský zájem ještě dnes. Byl to muž mnoha tváří. Nebyl jen fotografem, ale i malířem, kreslířem, návrhářem, myslitelem a duchovním učitelem. Proslavil se především jako fotograf portrétů a aktů. Jeho díla však obsahovala i širší zaměření. Ovlivnění pozdní secesí bylo v dílech viditelné. Zasahoval do nich pomocí retuší nebo domalování pozadí. Později se ovšem přiklonil k takzvané čisté fotografii. To znamená, že obraz tvořil pouze za pomoci světla a rekvizit. Ke konci své fotografické tvorby se odklání od fotografování živých modelů a vytváří si stylizované papírové postavy. Díky nim dokázal mnohem lépe realizovat obraz podle svých představ. Díla jsou velice jemná, kreativní, osobitá a čistá.

Jeho díla jsou zajímavá především svou čistotou, nápaditostí a využitím prostoru. Fotografie jsou většinou tvořené jemnými tvary tvořícími ladné linie stínů. I sama barevnost podtrhuje tuto harmonii. Právě proto mne jeho díla zaujala zejména svou jemností.

Obrázek 7: Kruhy, František Drtikol

Obrázek 8: Stíny, František Drtikol

4.5 KOLOMAN WAGNER

Koloman Wagner je slovenský fotograf pocházející z Bratislavy. Dodnes zůstává věrný černobílé fotografii. Již v mládí se o fotografii zajímal a v průběhu času začal fotografovat a vystavovat. V 60. letech poprvé vystavil své dílo anonymně a čekal na verdikt hodnotitelů. Našel velké zalíbení v reportážní fotografii, proto v padesáti letech úspěšně absolvoval studium na Pražské fotografické škole. Podle něho je nejsilnější a nejpůsobivější fotografická kategorie, která vyžaduje být vždy tam, kde se něco děje. Bohužel neměl tolik času na cestování, proto se začal věnovat své druhé lásce a to bylo zátiší. To považoval za tzv. Nalezené, to, co nabízí sám život, i to, co komponuje. Jeho vzorem při tvorbě byl světoznámý český fotograf Josef Sudek. Nyní se věnuje focení zátiší a street fotografii. Částečně se však vrací ke klasické fotografii a fotografuje na černobílý negativní materiál. Svoje negativy skenuje.

Zátiší v jeho podání je pro mne velice zajímavé hlavně ve hře s objekty. Díky jejich skladbě je na jedné fotografii vidět mnoho fascinujících pohledů, které nás na první pohled zaujmou a zkoumáme je nejen samostatně, ale i jako celek. V cyklu fotografií "Moje skla" využívá sklo pro lámání prostoru, a právě jejich odlišnými tvary vytváří neobvyklé pohledy. Zrcadlení struktur, které se odrážejí právě ve skleněných objektech, napodobuje tento postup optické klamy. Zmate člověka tím, kde začíná, kde končí a jaká plocha se v jaké objevuje.

Obrázek 9: „Moje skla“, Koloman Wagner

Obrázek 10: „Moje skla“, Koloman Wagner

5 PRAKTICKÁ ČÁST

5.1 PODNĚT K TVORBĚ

Nejprve jsem hledala téma, které by fotografování obsahovalo. Jedním z nich byla tvorba cyklu fotografií zaměřeného na zvolenou tematiku a formu stylizace. Hned mne napadla černobílá fotografie a s ní spojená avantgarda. Byla to pro mne první volba. Především ale zajímavá zkušenost. Nejprve jsem fotografovala pouze rekreačně. Nyní jsem měla možnost se zaměřit na oblast umění, která je mi blízká. Začala jsem tedy hledat známé autory a jejich díla. Věděla jsem, že to bude ta pravá inspirace, kterou jsem potřebovala. Našla jsem jejich díla a snažila se od nich pochytit hlavní myšlenky, které jsem z fotografií čerpala.

5.2 HLAVNÍ CÍL

Mým hlavním cílem v této práci byla práce se světlem a zobrazení zdánlivě obyčejné, nezajímavé věci často z každodenního života bylo pro ně hlavní. Zachytit objekty tak, aby upozornily na svou jedinečnost a krásu. Díky hře světla a stínu zdůraznit jejich magický účinek, kterým na diváka působí. Zvolila jsem abstraktnější pojetí, jež více zdůrazní zajímavost a intenzitu krásy. Objekty nemají být na první pohled rozeznatelné. Musí diváka nutit přemýšlet nad tím, co je zobrazené. Důležité bylo, aby cyklus dohromady tvořil harmonický celek. Fotografie musely být v souladu nejen k sobě samým, ale dotvářet celkový dojem. Černobílé zpracování napomáhá k čistému vnímání a pozorování. Divák se tak může nerušeně soustředit a není ničím rušen. Zaměří se na své pocity a fotografie ho mohou více přitáhnout.

5.3 PRŮBĚH PRÁCE

Chtěla jsem vyzkoušet fotografování za pomoci obyčejných zdrojů světla. Hledala jsem tedy vše co světlo vydává. Používala jsem ze začátku pouze přírodní zdroj světla. Byly to čajové svíčky. Ty sice vytvářely zajímavé a emotivní scény, ale nebyly dostačující. Začala jsem s fotografováním různých předmětů, jako je sklo a papír. Nejprve nebyla cítit atmosféra, kterou jsem chtěla zachytit a fotografie také nebyly příliš ostré. Proto jsem při dalších pokusech zvolila pronikavější zdroj. Využila jsem baterky, které má doma každý. Zjistila jsem, že jsou skvělou alternativou. Dokázaly vyvinout světlo, které jsem potřebovala. Začala jsem si s nimi hrát a různě je kombinovat. Stíny najednou začaly formovat hlubší prostor. Fotografie již působily tak, jak jsem očekávala.

6 CYKLUS FOTOGRAFIÍ

Cyklus fotografií jsem pojala jako skupinu triptychů. Fotografie tedy nefungují pouze jako samostatné objekty, ale jako celek. Dohromady tvoří cyklus lidskosti. Tematizovala jsem je do citů, sil, tendencí a nehmotnosti, které právě člověka reprezentují, a mohou i zastupovat.

Nejprve jsem vybrala tematické fotografie, které jsou obsahově totožné. Spojení tvořil vždy zobrazovaný objekt například karafa, papírové jehlany, brýle a sklenice. Nejprve jsem zkoumala fotografie a přiřazovala k nim pocity a názvy, které mne napadaly. Bylo to většinou velice rychlé a intuitivní. Po seskládání fotografií do triptychů jsem zjistila, že k sobě sedí nejen názvy, ale také vizuální stránka. Poté jsem každý triptych nazvala nadřazeným pojmem odvozeným od fotografií právě k němu přiřazených.

Fotografie jsou spíše abstraktnějšího rázu. Proto i samotné popisování pro mne bylo abstraktní a metaforické. Svým vlastním popisem a právě rozdělením fotografií pouze nasměřuji diváka, který se na fotografie bude dívat, jak je možné díla vnímat. Každý člověk má volnost ve vlastní představě a určitě bych byla ráda za jakékoliv další nápady a připomínky.

6.1 POPIS FOTOGRAFIÍ

6.1.1 TRIPTYCH CITŮ

Tento triptych je spojení citů, emocí, vjemů a intenzity. Fotografie na mne působí velice tajuplně a mají určité kouzlo, které vychází z každého z nás. Při pohledu na jednotlivý obraz jsem hned ucítila, co znamená. Diváka mohou přitahovat a vtahovat jej do svého nitra, kde mohou vzbuzovat pocity a zážitky.

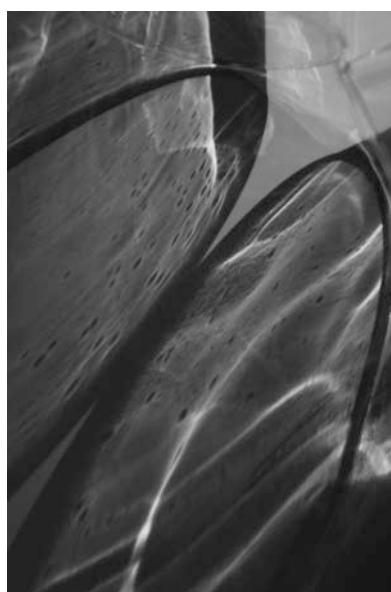
První fotografii jsem nazvala Vášně. Uprostřed fotografie vidím jakýsi zažehnutý plamen, který se objeví, pokud přilneme k nějaké osobě, věci nebo myšlence. Tento plamen nás velice ovlivňuje a obklopuje. Je to také zdroj energie a vůle. (obr. 11)

Souznění představuje dva předměty neodolatelně k sobě přitahované a snažící se splynout jeden s druhým. Jsou zde sice ostré četné hrany, ale uprostřed je vlévají do sebe a již netvoří samostatné objekty. (obr. 12)

Fotografie Touha je vnímána jako silný nenaplněný vztah snažící se přiblížit k předmětu, po kterém toužíme. Vychází z nás a hledá správnou cestu k vysněnému cíli. Můžeme ji nazvat jako „rozcestník“, po kterém kráčíme. (obr. 13)

Vášně

Souznění

Touha

6.1.2 TRIPTYCH SIL

Síla znamená určitou energii, kterou v životě máme. Může být pozitivní i negativní. Název Triptych sil jsem zvolila podle vyfotografovaných jehlanů, které mají ostré hrany a naznačují tak určitou moc, afekt, vztek, energii a temperament. Spíše tedy vyjadřují negativní emoce v nás.

Fotografie Zvrat naznačuje již svým zobrazením, že se jedná a převrat, přelom nebo obrat. Bílý jehlan zde značí právě symbol zvratu. Snaží se proniknout do prostoru a narušit a změnit jeho strukturu. (obr. 14)

Konflikt představuje boj, střet, konfrontaci rozporuplných nebo protichůdných sil, potřeb, citů a tendencí. Samotná kompozice snímku tuto myšlenku dovršuje. Linie jehlanů, vedoucí z pravého horního rohu, a samotné hroty ukazují na souboj, který nastane. (obr. 15)

Vzdor je určité vzepření pravidlům, pocitům a moci. Bílé světlo vycházející ze středu obrazu naznačuje sílu, kterou chceme změnit, a nabourat to, co bylo doposud. Je to i forma naděje, v níž věříme, a která nám pomáhá vzdor uskutečnit. (obr. 16)

Zvrat

Konflikt

Vzdor

6.1.3 TRIPTYCH TENDENCÍ

Tendence člověka vystihují sklon k nějakému chování, záměr nebo směřování. Tyto stavy jsou zhmotněné ve fotografiích za pomoci skla, které má pevnou hmotu. Naopak stíny vytvářené nasvícením skleněné karafy jsou velmi neurčité, až magické. Vytvářejí mlhovinu obklopující pevný objekt, stejně jako právě tendence stoupající do neznáma.

Ztělesnění v tomto případě ukazuje zformování tekuté skloviny snažící se získat trvalou podobu. Může naznačovat i vtělení, zosobnění nebo inkarnaci. Často se tento pojem používá i v náboženství a spojení s bohy. (obr. 17)

Prozření se člověk dostává do stavu, ve kterém se snaží odhalit, odkrýt a poznat pravou podstatu. Procitnout z mlh nevědomí do reality. Ve fotografii jsou vidět tři plány, kdy v popředí jsme my samotní a v dalších plánech se formuje nová myšlenka. Ta je naznačena světlem, upozadující nesprávné řešení, představující černou plochu v pozadí. (obr. 18)

Zapomnění je pro nás obranou od zlého a nepříjemného. Fotografie ztělesňuje obličej člověka, který je obklopen černou plochou, a je zde pouze malý zdroj světla utlačovaný a pomíjivý. Světlo je jako podlésná myšlenka pomalu umírající a pohlcena zapomněním. (obr. 19)

Ztělesnění

Prozření

Zapomnění

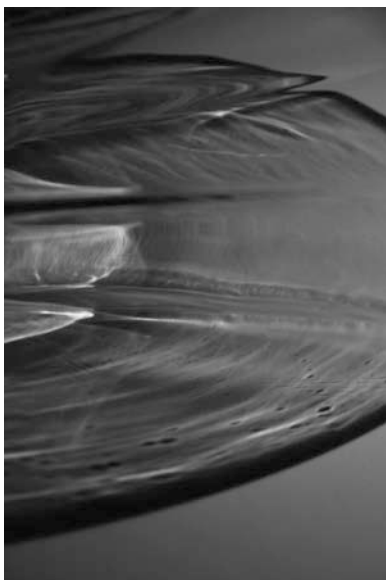
6.1.4 TRIPTYCH NEHMOTNOSTI

Nehmotnost, nemateriálnost a netělesnost. Z těchto pojmů, které jsou sobě synonymy, vyplývá, že se jedná o něco mimo naše tělo, naši hmotnost, tedy vně nás. Jsou to až abstraktní jevy.

Mysl je naše vnitřní „já“, hlavní centrum myšlenek vně nás samých. Je to jakási energie rozpínající se v prostoru. Každého z nás velmi ovlivňuje. Fotografie poukazuje i na naše myšlenky naznačené jakousi mlhou nebo vlnami plynoucími v mysli.(obr. 20)

Duše je velmi dlouho považována za abstraktní pojem. Proto i sklenice zde představuje člověka a vržený stín právě duši, která opouští tělo. Symbolizuje princip života a jedinečnou identitu osobnosti. (obr. 21)

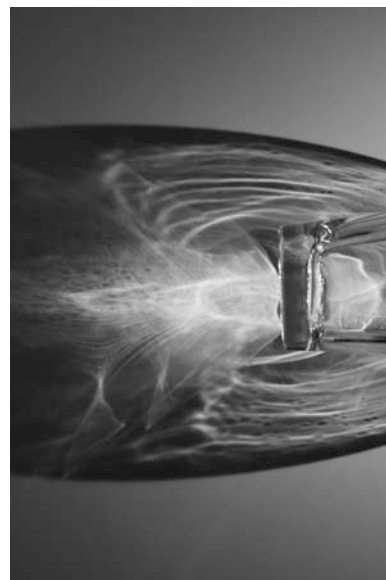
Aura je energetické pole okolo všeho živého. Tato struktura je dělena do několika vrstev, ve kterých energie a síla proudí. Rozdělení a působení je vidět i ve fotografii, kde jsou i různé škály barev. Nejsvětlejší tóny představují první vrstvu vypadající jako plamínek světla a síly. Další jsou jakoby mezi sebou propleteny a spolupracují. Poslední černá linie naznačuje ohraničení mezi našim ochranným polem a vnějšími silami. (obr. 22)

Mysl

Duše

Aura

6.1.5 TRIPTYCH INTERAKCÍ

Interakci známe jako oboustranné působení nebo ovlivňování či vzájemnou spolupráci mezi dvěma a více stranami, která jim umožňuje výměnu dat a informací k cestě za stejným cílem. V tomto triptychu jsem zvolila fotografování brýlí jako abstraktnímu symbolu a představitele vědění a získávání informací.

Pozornost znamená soustředěnost duševní činnosti, předpoklad pro smyslový vjem vstupující do vědomí. Tuto soustředěnost znázorňuje tenká linie, která tvoří pomyslný kruh a vytváří pole pohlcující myšlenky a smysly. Napomáhá k odstranění rušivých prvků z okolního světa. (obr. 23)

Vliv je schopnost využívat dominantní stránku k působení nebo ovládnání věcí či osob. Na fotografii je tato interakce znázorněna jakýmsi hákem, který ovládá vysoká autorita a snaží se ovládnout níže postavený živý subjekt. (obr. 24)

Jednání významově podobné jako chování, má pro svého nositele subjektivní smysl. Každé jednání klade různá omezení, ale vede i k dohodě a porozumění. Právě tento boj je ukázán jako komunikace subjektů snažících se dojít k dohodě. Černá linie mění svou tloušťku podle pravdivosti výroku jednajícího. Slabší linie ustupují a dochází ke kooperaci. (obr. 25)

Pozornost

Vliv

Jednání

7 REFLEXE

Když jsem přemýšlela, jak pojmout toto téma, zamyslela jsem se nejdříve nad základními otázkami. Jaké použiji světlo? Jakou technikou budu fotografovat? Co na fotografiích zobrazím? Hned jsem uviděla kontrast světla a stínu, černobílou fotografii, abstrakci a zajímavé objekty, které vyzařují sílu. Fotografie jsem nechtěla vytvářet v ateliéru za pomoci veškerého vybavení, ale chtěla jsem vyzkoušet fotografování s obyčejnými světly a více tak experimentovat a hledat různá řešení a možnosti. Zvolila jsem tedy domácí prostředí, ve kterém vznikl provizorní ateliér. Velká deska potažená lesklým bílým papírem mi vytvářela pozadí, ale zároveň fungovala jako odražeč, který napomáhal ke změkčení stínů. Světelným zdrojem byly baterky o různém průměru i intenzitě světla. Jako základnu jsem zvolila bílý stůl pro lepší splynutí s pozadím. Fotografie jsem pořídila zrcadlovkou Nikon D5100 a pro lepší stabilitu použila stativ.

Při první zkoušce jsem použila jako objekty papírové jehly různých velikostí. Použila jsem baterii jako zdroj světla a zkoušela různé varianty osvětlení. Bylo velice zajímavé pozorovat pohyb stínů vznikajících v prostoru. Přistihla jsem se, že většinu času jsem vnímala pouze samotné světlo a jeho sílu. Světlo i stíny byly ostré a samotná atmosféra při fotografování napjatá. Mohlo to být i tím, že jsem byla teprve na začátku a ještě jsem úplně nevěděla, co si mohu dovolit. Ale už ke konci nervozita opadávala a vznikaly neobvyklé kompozice. U skleněných objektů bylo světlo zase jiné. Chovalo se jemně a napodobovalo předměty, které byly před ním. Jako by samotné věci pohltilo a stalo se jejich součástí. Zbytky paprsků, které jimi prostupovaly vytvářely nádherné obrazy stínů. Vypadaly jako samotné dílo vyžadující obdiv diváka. U některých objektů připomínaly stíny vlny nebo mlhu, ale při jejich naklonění nebo obrácení se najednou přetransformovaly a vytvořily zase něco neočekávaného a půvabného. Tehdy jsem poznala, že fotografování má své kouzlo. I díky tomu, že jsem zvolila neprofesionální vybavení a prostory, měla jsem možnost využít svou fantazii, představivost a trpělivost. Vytvořila jsem spoustu kompozic, které vznikaly pouze pohybáním světla.

Byla jsem velmi překvapena, kolik jsem během fotografování nafotila snímků. Čekala jsem sice velké množství, ale konečný výsledek i mne samotnou překvapil. Nejtěžší bylo si vybrat právě ty fotografie, které budu prezentovat. Fotografie jsem nakonec ještě upravila v programu Adobe Photoshop CS5.1, kde jsem se snažila

do fotografií moc nezasahovat a nechat jim své vlastní a originální kouzlo. Použila jsem pouze základní úpravy, které napomohly k tonalitě světla, stínu a kontrastu. Pomocí retuše jsem odstranila rušivé elementy, které při fotografování vznikly. Byly to především odlesky světla, které narušovaly celkový dojem.

Výsledné fotografie spolu nakonec začaly tvořit celek, který působil na každého, komu jsem je ukázala. Začala jsem zkoumat každou fotografii zvlášť a hledala v ní vnitřní kouzlo vycházející z mých pocitů. Proto vznikly triptychy s lidskými emocemi, tendencemi a povahou. Vybrala jsem vždy tři fotografie spolu související nejen vzhledem, ale také tím, jak na mne působily. Velkou pomocí byly i názory ostatních. Sami si fotografie prohlédli a řekli, jaký na ně mají vliv, a co z nich cítí. Zároveň jsem ale nechtěla diváky ovlivňovat svými pocity a názvy, které jsem k fotografiím přiřadila. Poté jsme o nich začali vést i konverzaci, která byla velice zajímavá a přinesla mi spoustu názorů. Názvy byly zvoleny jednoduché a krátké, aby neovlivňovaly právě diváka a nenutily mu jen jednu možnost, jak na díla nahlížet.

8 ZÁVĚR

Svou práci jsem zaměřila na fotografie inspirované avantgardou, především českou avantgardou od roku 1918 do roku 1945. Snažila jsem se získat zkušenosti a využít nově získané informace a nápady.

Cílem této práce bylo nejen ukázat svou tvořivost a schopnost ve fotografii, ale dokázat zachytit objekty tak, aby upozornily na svou jedinečnost a krásu. Snažila jsem se také probudit jedinečnost černobílé fotografie, na kterou již mnoho lidí zapomnělo. Vytvořila jsem fotografický cyklus, který byl inspirovaný českou avantgardní fotografií z 1. poloviny minulého století a založený na stylizaci fotografického zátiší pomocí světla a stínů. Cyklus obsahuje 15 digitálních fotografií řešených do triptychů. Fotografie tedy nefungují pouze jako samostatné objekty, ale jako celek tvořící soubor pojmů lidskosti. Fotografie jsou abstraktní. Proto i samotné popisování jsem volila ve stejném duchu.

Teoretická část práce je zaměřena na historii a vývoj fotografie od samotných počátků. Snažila jsem se popsat její těžké začátky a stvoření. Dále je zde vysvětlen samotný pojem fotografie. Její vnímání, dorozumívání, sdělení a přispění do života společnosti. Ve stručnosti jsem zmínila funkci fotografického přístroje a jeho variabilitu. Větší část jsem věnovala především černobílé fotografii, kterou využívám pro svou práci, a chtěla jsem zdůraznit její krásu a jednoduchost. Nemohla jsem opomenout nejzákladnější složku pro fotografii, kterou je světlo. Právě tento základ skvěle popisuje citace od Františka Drtikola z jeho knihy *Oči široce otevřené*. Další složkou je i kontrast. Ten jsem se snažila vysvětlit a krátce jej rozdělit. V poslední velké kapitole je rozepsána inspirace pro tuto práci a ti nejdůležitější umělci, kteří tvořili v období avantgardy a využívali hlavní prvky tohoto uměleckého hnutí. Praktická část je využita především na popis průběhu práce a mé cíle, kterých jsem v této práci chtěla dosáhnout. Dále pak popis triptychů a fotografií vyplývající z mého pohledu a pocitů. Na závěr jsem popsala v reflexi celkový průběh tvorby.

Při zpracování této bakalářské práce jsem zaznamenala mnoho úspěchů. Nebylo to pro mne pouze psaní a fotografování na určité téma, ale získání mnoha zajímavých informací. Právě při bližším pohledu na toto období jsem v něm našla kousek sebe a hlavně svůj autorský styl, který se ve mě probudil. Díky fotografování jsem se naučila, jak zacházet se světlem, a co vše je možno s ním dokázat za krásné kompozice. Měla jsem tedy možnost zažít tyto důležité chvíle, které mne natolik obohatily a dodaly mi odvalu do další tvorby.

9 RESUMÉ

My thesis is focused on photographs inspired by avant-garde mostly the Czech avant-garde between years 1918 and 1945. I have tried to get new experience and use new information and ideas.

The goal of this thesis was not only to show creativity and ability of dealing with photographs but catching the objects so they would attract with their uniqueness and beauty. I have also tried to wake up the uniqueness of black and white photographs that have been forgotten by many people. I have made a cycle of photographs inspired by Czech avant-garde photography from the 1st half of the previous century and based on stylization of a photographic still life using light and shadow. The cycle consists of 15 digital photographs made in triptych position. The photographs are not just the objects themselves but as a unity creating a concept of humanity. The photographs are abstract so the description is made in the same way.

The theoretical part of the thesis is focused on history and evolution of photography from the very beginning, term of photography, photographic machine and its function and variability. The main part of my thesis I have devoted to the black and white photography trying to emphasize its beauty and simplicity. I could not have forgotten the basic part for photography which is the light. The next part is contrast. In the last big chapter there is written my inspiration for this thesis and the most important artists working at that avant-garde time and using the main elements of this art movement. The practical part is mostly used for the description of my work and my goals which should have been reached by this thesis. Next the description of the triptychs and photographs based on my point of view and my feelings. At the end I have described the whole work and its reflection.

10 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Tištěné zdroje:

MRÁZKOVÁ, Daniela a Vladimír REMEŠ. *Cesty československé fotografie*. Praha: Mladá fronta, 1989. ISBN 80-204-0015-X

DUFEK, Antonín. *Jaromír Funke: Mezi konstrukcí a emocí*. Brno: Moravská galerie & Praha: KANT, 2013. ISBN 978-80-743-7106-6

BIRGUS, Vladimír. *Česká fotografická avantgarda 1918-1948*. Praha: Nakladatelství KANT, 1999. ISBN 80-86217-11-6

BIRGUS, Vladimír. *František Drtikol*. První vydání. Praha: Nakladatelství KANT, 2000. ISBN 80-86217-23-X

RÖSSLER, Jaroslav. *Jaroslav Rössler: abstraktní fotografie*. Ostrava: Fotografická galerie Fiducia, 2007

ŠMOK, Ján. *Začněte fotografovat*. 1. vyd. Praha: SNTL, 1983. 263 s. Polytechnická knihovna. úada 3, Udělejte si sami; Sv. 87.

ZAORAL, Zdenek. *Fotografujeme: Praktická příručka pro začátečníky, pokročilé i profesionály*. 1. vyd. Praha: Pěnkava Intermedia, 1993. 303 s., XXXII s. fot. příl.

Elektronické zdroje:

FLUSSER, Vilém. *Za filosofii fotografie*. Přeložili Božena a Josef Kosekovi. Praha: Nakladatelství Hynek, s.r.o., 1994. ISBN 80-85906-04-X

ŠMOK, Ján. *Umělé světlo ve fotografii*. druhé, upravené vydání. Praha: SNTL - Nakladatelství technické literatury, 1978. IRGUS

DRTIKOL, František a Ervina DRTIKOLOVÁ-BOKOVÁ. *Oči široce otevřené*. Praha: Nakladatelství Svět, 2002. ISBN 80-902986-1-3

DAVIS, Harold. *Expozice a světlo v digitální fotografii*. první vydání. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-2208-2

HEDGECOE, John. *Velká kniha fotografie*. Praha: Jan Vašut, 2002, ISBN 80-7236-110-4

NEFF, Ondřej. *Tajná kniha o digitální fotografii*. První vydání. Brno: UNIS Publishing, 2001. ISBN 80-86097-62-5

11 SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Límce, Jaroslav Rössler Zdroj: BIRGUS, Vladimír. Česká fotografická avantgarda 1918-1948. Praha: Nakladatelství KANT, 1999. ISBN 80-86217-11-6

Obrázek 2: Akt, ze série Karton, 1923, Jaroslav Rössler Zdroj:
<http://www.artnet.com/artists/jaroslav-r%C3%B6ssler/akt-ze-s%C3%A9rie-karton-tiwUGOe9OmMZ2cRgjpnJ1Q2>

Obrázek 3: Izolátor, Eugen Wiškovský, Zdroj: <http://www.artnet.com/artists/eugen-wiskovsky/isolator-v51xleY4LmWeBNzAkCRP5A2>

Obrázek 4: Měsíční krajina, Eugen Wiškovský, Zdroj: <http://www.artnet.com/artists/eugen-wiskovsky/landschaft-mit-mond-sUSoi3y9qtByEJ0lDofXkg2>

Obrázek 5: Kompozice a zátiší 1927–1928, Jaromír Funke, Zdroj:
<http://www.artnet.com/artists/jarom%C3%ADr-funke/untitled-composition-and-still-life-IQqoYoxB1KyJWOnIhK1EiA2>

Obrázek 6: Zátiší III. Vera Violetta 1923–1924, Jaromír Funke, Zdroj:
<http://www.artnet.com/artists/jarom%C3%ADr-funke/z%C3%A1ti%C5%A1%C3%AD-iii-vera-violetta-still-life-iii-ver-aa-VylF5Yo3-ULlyxjHgmtr-w2>

Obrázek 7: Kruhy, František Drtikol, Zdroj: BIRGUS, Vladimír. František Drtikol. První vydání, Praha: Nakladatelství KANT, 2000. ISBN 80-86217-23-X

Obrázek 8: Stíny, František Drtikol, Zdroj: BIRGUS, Vladimír. František Drtikol. První vydání, Praha: Nakladatelství KANT, 2000. ISBN 80-86217-23-X

Obrázek 9: „Moje skla“, Koloman Wagner, Zdroj:
<https://www.fotoma.sk/fotogaleria/koloman-wagner-retro-75-fotografie-zo-sufliku/?photo=7159>

Obrázek 10: „Moje skla“, Koloman Wagner, Zdroj:
<https://www.fotoma.sk/fotogaleria/koloman-wagner-retro-75-fotografie-zo-sufliku/?photo=7159>

Obrázek 11: VÁŠEŇ, autorská fotografie

Obrázek 12: SOUZNĚNÍ, autorská fotografie

Obrázek 13: TOUHA, autorská fotografie

-
- Obrázek 14: ZVRAT, autorská fotografie
- Obrázek 15: KONFLIKT, autorská fotografie
- Obrázek 16: VZDOR, autorská fotografie
- Obrázek 17: ZTĚLESNĚNÍ, autorská fotografie
- Obrázek 18: PROZŘENÍ, autorská fotografie
- Obrázek 19: ZAPOMNĚNÍ, autorská fotografie
- Obrázek 20: MYSL, autorská fotografie
- Obrázek 21: DUŠE, autorská fotografie
- Obrázek 22: AURA, autorská fotografie
- Obrázek 23: POZORNOST, autorská fotografie
- Obrázek 24: VLIV, autorská fotografie
- Obrázek 25: JEDNÁNÍ, autorská fotografie